

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Patroclo martyre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

DE S. PATROCLO MARTYRE.

511

non sum passus infructuoso silentio tegi. Ad honorem igitur tanta martyris, sicut gesta eius agnoui, conscripsi: & ad ædificationem vestram, & Virgines Christi, textum passionis eius credidi destinandum; obsecrās charitatem Spiritūs sancti; vt labor noster in vestra imitatione fructum in conspectu Domini valeat inuenire, Amen.

Extrat de hac sanctissima Virgine etiam Hymnus elegantissimus Prudentij, quem ob vitandam prolixitatem huc non adscripsimus.

MARTYRIUM S. PATROCLI MARTYRIS,

ELEGANTI STYLO IAM OLIM CONSCRIPTVM:

quod nos ex vetusto manuscripto codice descripsimus, qui plerisque locis ob characteres penè abolutos difficulter legi potuit.

Loriosum pro patria mori, beatum in patria viuere, iucundum & delectabile est post bella benè gesta, pace demùm frui perpetua. Hoc sapientes mundi laudant, fortes desiderant, rerum gestarum scriptores magnificant. Omnes qui dem currūt, sed vnus accipit brauium, qui in vnitae fidei & agnitōis filij Dei abnegat seipsum sibi, vt sequatur Christum. Hęc est nanq; via salutis, veritas singularis, vita perennis, vt lux lucens in tenebris, quam abscondit Deus à sapientibus & prudentibus, & reuelauit eam paruulis, videlicet humilibus, quos testes suos esse voluit, incipientes ab Hierusalem, vt per mundi huius contemptibilia cōfundere-

rentur fortia. Talibus enim, quia superbi sunt, resistit Deus, humilibus aut dat gratiam. Verè vtrique sapiētes, verè fortes erant, quibus viuere Christus, & mori pro Christo lucrum fuit. Verè nimirum beati sunt, qui sic imitatores Christi extiterāt, vt quemadmodum sunt illi commortui, ita potestatem acciperent conregnandi.

Ex huiusmodi ergò coniuratis in Christi sacramenta militibus, Patroclus in magnifica sanctitatis, velut quoddam luminare in mundo, in medio nationis prauæ & peruerse, verbum vitæ continens effulsit. Et quoniā lux fuit in Domino, fructum lucis ostendit in semetipso. Fructus enim lucis, vt ait Apostolus, est in omni bonitate, & iustitia, & veritate. Hic in Trecassinæ vrbs territorio, ducentis ferme ab eadem vrbe passibus, relictam sibi à parentibus suis domum & prædia satis ampla possedit. Nobiles enim erant, & rebus secularibus locupletes. Sed vir Dei generositatis suæ claritatem totam introrsus traxit: meditans animæ dignitate sic tantummodò seruari posse suam nobilitatem, si solum supra se suum semper attenderet creatorem. Scripturæ sacræ studiosus lector inuigilauit: ibi quicquid de fide catholica, quicquid de regula præceptorum Dei, quicquid de dulcedine promissionum eius audierat, sicut ipsum Dominum Deum, delectabiliter amplexatus est. Non enim his solummodò aures corporis, sed multo magis aures cordis adhibuit. Verbum nanque Dei lucerna pedibus eius, & lumen fuit semitis eius: propterea odiuit omnem viam iniquitatis. Abstinētiæ & frugalitatis operibus ita delectatus fuit, vt cibum potumque modicum hora diei tantum vltima, sibi sumendum arbitrareretur. Continentia siquidem in eo regnabat & castitas. Facultates verò suās velut non proprias, sed ad hoc sibi solummodò creditas, indigentibus sollicitè ministravit. Singulorum necessitatibus iuxta vires succurrit, prodesse etiam vltra vires concupiuit. Proinde omnibus omnia factus est, secundum Apostolum, non quærens quid sibi vtile fuit, sed quid multis, vt salui fierent. Ità factū est, vt Christianis illius prouinciæ, dispensator celestis & pater ciuium diceretur.

Signa etiam & mirabilia per eum frequentiùs facta sunt, ita vt demonia ab obsessis corporibus per virtutem spiritūs fugaret, & infirmis quibuslibet remedium sanitatis optatæ conferret: vt inuisibilis sapientia semetipsam in eo quasi in templo suo habitare per visibilia miracula demonstraret. Sic in pace Ecclesiæ degens, religiosam admodum vitam duxit, fugitans gaudia seculi, expectans regnum Dei. Orta aut persecutionis tempestate sub Aureliano principe, qui vice simus nonus à Cæsare Augusto, Romano præsedebat imperio, cum manifestare vellet iudex omnium, quæ essent cōsilia cordium, coe-

Prou. 11.

perunt vsquequaque cultores peruersorum dogmatum vrgere plebem Christi ad sacrificia idolorum: Sed, sicut per Sapientem dictum est, simplicitas iustorum direxit eos, & supplantatio peruersorum vastauit illos. Nam frustratis insidijs inimici, perstiterunt fortiter in agone castra Dei, illustriumque virorum animi, per virtutem elabi ad gloriam nitebantur.

S. Patroclus
sistitur Au-
reliano.

Eodem tempore Aurelianus, immanissimus Christiani nominis persecutor, de partibus vrbs Senonica, zelo feruens amaritudinis, Treassin Galliarum oppidum veniebat, ibique audiens de vita, fide & gestis beati Patrocli, quomodo ex voluntate Dei Iesu Christi possessa negligeret, transitoria & momentanea cuncta despiceret, idola vana & nullo vsui apta clamaret, confestim cum diligentissime inquiri fecit. Et cum sibi presentatus fuisset, ait illi: Audiui te per ignorantiam falli, ita vt superstitionem scdam inducere audeas, & ad deorum nostrorum iniuriam, quendam qui ab hominibus casus est alapis, adorandum esse contendas. Sanctus vero Patroclus insipienti eius propositioni nihil respondit. Aurelianus dixit: Cuius nominis, cuius ve religionis es? ille respondit: Patroclus vocor, & Christianus sum. Adoro Deum viuum & verum, qui in altis habitat, & humilia respicit, & omnia scit antequam fiant. Aurelianus dixit: Inepta sunt & vana, quae loqueris. Recede ergo ab hac stultitia tua, & adora deos nostros inuidiosissimos, a quibus ditari poteris & honorari. Patroclus respondit: Ego non noui alium Deum, nisi vnum, solum verum Deum, & quem ipse misit Iesum Christum, qui fecit caelum & terram, mare & omnia, quae in eis sunt, visibilia & inuisibilia. Aurelianus dixit: Disputa, & proba vera esse quae dicis. Patroclus respondit: Vera quidem & probabilia sunt, quae ostendo: sed quia mendacium inualuit, veritas odium parit. Hanc tu, nisi credideris, nunquam intelliges. Verbis enim Domini nostri Iesu Christi interdicitur, ne sanctum detur canibus, nec ante porcos margaritae mittatur. Tunc Aurelianus ira permotus, dixit: Nisi ad hoc mihi cito consenseris, vt sacrificium dijs omnipotentibus offeras, igni te consumendum tradam. Sanctus Patroclus ad haec verba hilari vultu & lepto corde respondit: Ego semper immolo sacrificium laudis Domino Deo meo. illic enim iter est, quo ostendat mihi salutare suum.

Psal. 49.

Aurelianus non ferens diuitiis constantiam loquentis, sic erupit in vocem: Statis, & ministratis? Adhibete catenas ignitas & compedes, vt vincitis post tergum manibus & alligatis pedibus, mittatur rebellis iste in custodia, do nec pertractem, quomodo cum ad exemplum sui similibus perdam. Sic sanctus vir & iam electus Domini martyr, strictus vinculis, traditus est Elegio vni de adstantibus ministris, qui custodiret eum vsque in diem tertium. Sanctus vero Patroclus cum esset in custodia, orauit Dominum, dicens:

Traditur
in custodia.

Psal. 118.

Fiat misericordia tua Domine, vt consoletur me, secundum eloquium tuum seruo tuo. Sic enim laetabor & exultabo in misericordia tua Domine: quia respexisti humilitatem meam. Cumque post diem tertium eductus fuisset in publicum, iudex dixit: Veni contemptor deorum nostrorum, redime te tandem aliquando, & sacrificia dijs. Beatus Patroclus respondit: Redimet Dominus animas sanctorum suorum, & non delinquent omnes qui sperant in eum. Tu vero miser & infelix es, qui non desideras ab aeterna miseria liberari, & indignum te facis gratia & beneficio creatoris tui, thesaurizans tibi iram in die irae & reuelationis iusti iudicij eius. Qui licet iam salutis dona refugias, nec

Psal. 37.

penitare velis, quod thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis: vellem tamen adhuc tibi aliquid largiri de thesauro Domini mei, quia te egenum & pauperem video. Aurelianus dixit: Quomodo pauperem me dicis, qui tam multis abundo diuitijs? Beatus Patroclus respondit: Habes quidem terrenas & cito perituras diuitias: pauper tamen es, nec te ipsum habes: quia fidem Domini nostri Iesu Christi in arca cordis tui recludere noluisti. Ideoque ipse cum iudex venerit, te cum diabolo patre tuo, in aeternum damnabit. Aurelianus dixit: Multas mihi per audaciam tuam iniurias infer, ita vt iam tui amplius non miserear. Sanctus autem Patroclus confortatus in Domino, dixit: Miserebitur mei Deus meus, cui seruius a iuuentute mea. Tu autem vanum & superstitiosum hunc honorem tuum, quo tumes, & temporalem atque caducam gloriam, qua ab hominibus honoraris, in puncto temporis perdes. Et va tibi, cum veneris ad locum illum, vbi te sempiternus cum diabolo cruciatus expectat.

Prouer. 21.
iuxta LXX.

Aurelianus dixit: Ego quid dicas, nescio: Tu autem, velis nolis, in potestate mea eris: nec est qui te eripiat de manibus meis. Beatus Patroclus respondit: Si corpus meum in

pote-

potestate habes, animam meam certe lædere non poteris: quia eam in potestate nemo habet, nisi solus Dominus & creator meus, qui nobis hanc securitatem dedit, dicens: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant. Sed illum potius timete, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem animam mittere in gehenam. Aurelianus dixit: Habent potestatem dii nostri, qui vera nobis responsa canunt, & te adhuc viuere permiserunt. Sanctus Patroclus respondit: Qui sunt dii nostri? Aurelianus dixit: Apollo optimus & verus deus, Iupiterque summus deus, & Diana, quæ est mater deorum. Beatus Patroclus respondit: Apollo, quem dicis tuum esse deum, audiuius à maioribus nostris, quod Admeti regis pecora pauerit, ibique non solum gregis detrimentum perpeffus sit, sed etiam ipsa tela perdiderit. Et Iouem, quem adoras, hominem fuisse nequissimum, raptorem & adulterum, comperimus, qui cum vicinis suis seditiosus semper extitit, ipseque nullius criminis expers, alios secum viuis æquè & mortuus ad scelera traxit. Et cum ipse simul cum diabolo torqueatur in inferno, non cessat adhuc colligere cõdemnandos. Dianam nanque, quam dicis esse matrem deorum, quis nesciat esse demonium? O miseranda dementia hominum, qui vanitates has frustra colunt, quæ nec sibi, nec alijs profunt. Aurelianus dixit: Magna patientia mentis meæ: andiũ retineor ad auscultandã audaciam tuam. Sed nunc nisi Apollinem, & Iouem, & Dianam matrem deorum adoraueris, diuersis hodiẽ pœnis te interficiam. Sanctus Patroclus respondit: Execrabilis & quilibet peruersus latro, etsi innocentem aliquem occidere potest, corpus tamen eius deuorare non potest. Tu verò, qui corpus meum occidẽdum in potestate te habere iactas, licet deuores illud, animæ tamen meæ nocere non poteris.

Luc. 12.

Profundit
falsos deos
gentilium.

Et cum hoc beatus Patroclus locutus fuisset, Aurelianus Cæsar, furore repletus, talem dedit sententiam: Patroclus obnoxius & detestabilis & reus maiestatis, qui nobis confusionem intulit, & deos nostros iniuriõse fecidit, gladio feriat, vt verbositate eius nequitia conquefcat. Ducite iam illum in locum limosum & palustrem, ibique eum decollatũ dimittite, nè saltem corpus eius in arido requiescat. Sic beatus Patroclus traditus carnificibus ad decollandum, exultans ibat cum eis ad ripam Sequanæ. Tunc vir sanctus orauit Dominum, dicens: Domine Iesu Christe, nè patiaris corpusculum meum in hoc aquoso loco demergi: sed da gloriam nomini tuo, vt magnificetur in conspectu inimicorum tuorum, nè vnquam dicant in gentibus, Vbi est Deus eorum? Exaudi Domine orationẽ meã, qui exaudisti Moysen & Aaron orantes pro populo tuo, & diuisisti mare rubrũ, & eduxisti per siccum. Sic ergò Domine permittite mihi transire hoc flumen in nomine tuo. Eripe me de luto, vt non inhæreã: libera me à persequentibus me. Et cum orasset sanctus Patroclus, obscurati sunt oculi tenentis eum. Ille verò ingressus flumen, pertransiit, & illæsus exiit in aliam ripã, itã vt genua eius non tangeret aquã, quæ tamen rapax & inundãs erat multũ eodẽ tempore. Cumq; egressus esset, pergebat in aridum locum, vbi erat mons idolorum, itã cantans & laudans Dominum: Custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberauit eos. Illi verò qui tenuerunt eum, obstupescati propter metum Cæsaris, dicebant: Quam magnus est Deus, quem adorat iste? Ecce quomodò liberauit eum. Alij autem dicebant: Non, sed phantasma fuit. Hoc modo altercabantur, & schisma erat inter eos. Illis verò irã contendentibus, adueniens quædam mulier seditiosa & ipsa gentilis, dixit: Hominem Christianum, quem queritis, vidi nunc in monte vltra flumen, prostratum in terra, & sic orabat Dominum suum.

Sententia in
Patroclũ.

Exod. 14.

Flumen
transit ille
læsus.

Psal. 96.

At illi, qui veloces habebant pedes ad effundendum sanguinem innocentem & iustum, cum hoc audissent, statim perrexerunt ad eum. Et cum peruenissent ad locum, vbi erat prostratus, inuenerunt eum orantem. Tunc vnus ex illis, qui erat prior, ait illi: Tu iam reus es, quia effugisti nos, & ecce es in manibus nostris, & non discedes à nobis, doncẽ moriaris, aut certẽ immoles dijs nostris. Beatus Patroclus respondit: Ego dæmones immundos nunquam adorabo, sed vnum verum Deum, qui est in cælis. Carnifex dixit: Ergò deus noster qualis est? Natus, an factus? Beatus Patroclus dixit: O errorem vanissimum, ò incredulitatem fallaciã, ò sermonem superstitiosum. De Deo quomodò loquitur homo: Generationem eius quis enarrabit? Ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt, quæcunq; sunt. Ipse misit pro redemptione generis humani filium suum Dominum Iesum Christum, qui pro nobis sanguinem suum fudit, vt nos

Esa. 55.

Psal. 148.

dc

de interitu & morte liberaret æterna. Tertia post hæc die resurrexit à mortuis: deinde videntibus discipulis suis, ascendit in cælum, & misit illis promissum à se spiritum sanctum. Quod ipse docuit, hoc mundus rectè credit. Qui autem hoc non credit, non videbit vitã, sed ira Dei manet super eum. Siue ergò viuimus, siue morimur, Domini sumus, & dignum est vt pro nomine eius nos patiamur. Quicunq; autem sacrificauerit demonibus, cum eisdem mergetur in ignem æternum.

Rom. 14.

Cæditur
gladio.Vigiliae so-
lennes ad
Martyris
memoriã.

Loquente hoc beato Patroclo, Elegius furore commotus, dixit: Stringantur pedes eius vinculis, & manus eius catenis, & sic prostratus in terram, gladio feriat, quia tantas dijs nostris cõtumelias irrogauit. Tunc Patroclus genua fleuens in terram, percussus est à carnifice. Qui dum percuteretur, dixit: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. tu enim scis Domine, quòd propter nomen tuum has patior pœnas. Sic gladio percussus atque decollatus est. Caput verò eius longè proiecerunt à corpore, perfrustum sanguine. Factum est autem hoc xij. Kalend. Februarij, vj. feria. Post passionem ergò hoc modo cõsummatam, carnifices redeunt ad Cæsarem, corpus solum sine custodia reliquerunt. Quod audientes duo senes, qui & ipsi eleemosynam à sancto viro, dum adhuc viueret, expectabant, acceperunt corpus eius cum tremore & metu magno, & custodièrunt illud vsque ad vesperam. Eusebius autem, qui erat archiepiscopus in eodem loco, cum Liberio diacono venit nocte sequenti, & accipiens corpus sancti viri, inuoluit illud in linteaminibus, & paucis accensis luminaribus, propter turbam gentiliùm, sepeliuit eum. Duo autem illi senes, vigilias ducebant ibi solennes ad memoriã martyris, dicentes: Quàm preciosa est in conspectu Domini, mors sanctorum eius? Et alia multa per totam noctem, in laudem Domini & venerationem martyris concinebant. Post non multum temporis persecutio conquieuit. Nam ipse, qui hanc cõcitauerat, Imperator, dum iter faceret denso stipatus agmine, fulminis ante se vehementissimi terrorem sentiens, obstupuit: deinde premisso hoc inausulto omine, in eodem itinere à suis interemptus est: & qui paulò antè putabat se diuini nominis gloriam inter homines extinguere posse, nomen, familiam, vitam, ipsamque salutis spem perdidit, quæ credentes in Christum, nec in morte relinquit. Tunc Eusebius ædificauit super corpus sancti viri, parua parua facultate ecclesiam, ibique iuxta corpus sanctum, sibi etiam sepulturam poposcerat affuturam, vt cõfessor Domini vicinus esse mereretur sanctissimo martyri. Ex illo tempore continua illic dignè petentibus præstantur beneficia, & opratæ sanitatis remedia. Martyr enim, qui pro testamẽto Dei vitam temporalem amisit, iam cum Domino sine tempore viuít.

MARTYRIVM SANCTORVM FRVCTVOSI EPISCOPI, AVGVRII ET EVLOGII DIACONORVM:

*quod etiam luculentis versibus conscripsit Prudentius. Quædam ex
hæc historia ad verbum citat B. Augustinus in Sermone
de natali horum martyrum.*

21. IANVAR.

Martyres
in carcere
truduntur.

DIE Dominico comprehensus est Fructuosus Episcopus, Augurius & Eulogius Diacones. Reposito autem Fructuosus episcopo in cubiculo suo, direxerunt beneficiarij in domum eius, id est, Aurelius, Festucius, Velius, Pollencus, Donatus & Maximus. Qui cum sensisset pedibulum ipsorum, confestim surrexit, & prodijt ad eos vbi sedebant in solijs. Cui milites dixerunt: Veni, præses te accersit cum diaconibus tuis. Quibus Fructuosus episcopus dixit: Eamus quòd vultis: calceo me. Cui milites dixerunt: Calcea te ad animum tuum. Qui mox vt venerunt, recepti sunt in carcere. Fructuosus autem certus & gaudens de corona Domini, ad quam vocatus erat, orabat sine cessatione. Erat autem & fraternitas cum ipso refrigerans, vt illos in mente haberet.

Alia verò die baptizauit in carcere fratrem nostrum Rogatianum, & fecerunt in carcere dies sex, & producti sunt duodecimo Calendas Februarij, feria sexta, & auditi sunt. Aemilianus